

Nytt om Gabriel Scott fra de indre bygder.

Randesund Historielag og Randesund Bygdekvinnelag hadde fellesmøte mandag 4. februar i et fullsatt Randesund kommunehus på Frigstad. På programmet sto Paul Sveinall fra Konsmo som kåsør om Scott i de indre bygder. Han formidlet på en improvisert og festlig måte episoder om levd liv der og om kontakten mellom Gabriel Scott og hans gode venn Isak Koveland Egebø. Scott besøkte Isak på Koveland og Isak besøkte Scott i Maagereiret. Isak, som hadde en kraftfull og direkte væremåte og fortellerevne, inspirerte Scott. Isak fortalte, Scott skrev, Isak leste og kommenterte!

Da Isak senere i livet, arbeidsløs og "ute av seg selv", kom på Eg Asyl, gjorde Scott alt han kunne for å få han ut. Han dro sporenstreks til Eg, snakket med ledelsen, skrev til lensmann og ordfører, og gjorde det klart at Isak var uunnværlig for han som forteller, kommentator, venn og kritiker. Det var ikke lett, men den respekten Scott hadde som forfatter, og ved å garantere for Isak, fikk han ham ut fra Asylet. Scott skaffet veiarbeid til Isak, så han kom seg ut av depresjonen og kom tilbake til sitt gamle seg.

Egebøingene var storvokste og kraftfulle karer, som de visstnok også skal være den dag i dag. Sterkest av alle var Tomas, han kunne bøye et spett med en hånd. Paul Sveinall fortalte om en av Egebøingene at han tok en svær stein på en trillebør og la i vei mot Tveit, men tok feil av veien og endte opp i Høvåg, hvor han slo seg ned. Han ble altså til kraftkaren, men den snille og hjelpsomme Jan Vibe, som nå spilles annet hvert år av Henrik Rafaelsen i den flotte Jernbyrden - forestillingen på scenen på Åmland i Høvåg.

Paul Sveinall poengterte at naturskildringene hos Scott er spesielle ved at de avspeiler sinnstilstanden hos de han skriver om, en impresjonisme som Scott er en mester i. Han er tidlig på banen som sosialengasjert forfatter, som etterstreber det ekte. Derfor likte han så godt den direkte talen som var typisk for folk i Konsmo.

Ellers reagerte Scott til de grader når han sporet at folk hadde en falsk agenda. Predikanter likte han som kjent

ikke. En av de mest fargerike var en lokal predikant, navnet er kjent, men skal ikke nevnes her. En predikant som hadde ordet i sin makt, men som sa at "det var så moro med synda" at han stadig utsatte å gi ho opp, men refset selv sine tilhørere aldeles forskrekkelig for deres lastefulle liv. De eldste i menigheten syntes forståelig nok rett som det var at deres åpenhjertige predikant gikk for langt. Han ble kraftig satt på plass og fikk høre at de ikke ville tåle flere uttalelser av den typen fra talerstolen.

Til slutt endte det med avskjed, etter en siste reprimande. Da meddelte han at han tok avskjed med flaska, men først ville han "tømme den til bonns". På veien hjem holdt han på å drukne i veigrøfta, kanon full, og fikk bartene fulle av vann og hestegjødsel. Nå la han seg flat og ble frelst. Dette skjedde visstnok med god hjelp av Kristiansands - kunstneren Finn Emanuel Olsen under et påtrengt opphold på Drottningborg. Det gikk også over støvleskaftene for sambygdingene da deres predikant satte likhetstegn mellom sin "reise" i Høylandslia med apostelen Paulus' reise til Damaskus. Slikt kunne altså Scott høre kraftfullt fortalt i de indre bygder. Han reagerte når noen så ned på folk og trakk dem ned. I begynnelsen strevde Scott veldig med fortellerevnen, tilfeldigheter gjorde at han fant den. Han var i Mandal, tok diligenzen til Konsmo, tok inn på Olsens Hotel, noe han knapt hadde råd til. Han fikk det beryktede kammeret til den piperøkende Anne Spilling, som i likhet med Isak Koveland Egebø fortalte de saftigste historier. Noen av dem gjaldt visstnok også storfanten Ambrosius Fant, som gav opphav til Sebaldu Sjel i Fant. En het Fredrik Høyland og ble til Fendrik i samme roman. Han var en av de mest fargerike, en som hadde ordet i sin makt. Ved å inspirere folk som Fredrik til å fortelle utviklet Scott sin enestående fortellerevne.

På vei til Konsmo fikk Scott også en helt spesiell fugleopplevelse da hundrevis leikende av orrfugl holdt et øredøvende leven. Han var jo en mesterskytter, skjøt en gang over 200 alker. Scott ble også tilbudt å stille på skytterlandslaget, men avslo. Sansen

for fugler beholdt han imidlertid hele livet, og de gjør seg sterkt gjeldende i hans litteratur.

Et typisk eksempel er romanen Alkejegeren, som har sin handling i området Flekkerøya - Randøya og som er vel verd å lese også i våre dager, ikke minst på grunn av sin vektlegging av utforskning av menneskesinnet og på behovet for naturvern. I motsetning til mye av dagens litteratur som er preget av "action and love" forteller Scott rolig og med stor innlevelse. Hans evne til å inspirere andre til å fortelle, for eksempel menneskene i Konsmo og Kvås, var enestående. Scott gav stoffet sin egen genuine utforming.

K & TE

